

Van de Hoofredactie

Voortgang van het NFN-project

De feestdagen liggen inmiddels twee weken achter ons en we staan aan het begin van een nieuw jaar. Ook via deze weg willen we als bestuur en redactie jullie een heel goed 2019 wensen. Wij hechten veel waarde aan jullie enthousiasme en belangstelling en daarom willen wij in de toekomst meer van ons laten horen. Via een nieuwsbrief, waarvan dit de eerste is, willen we als bestuur geregeld een update geven van de voortgang van het Nova Flora Neerlandica-project. We zullen proberen jullie drie of vier keer per jaar een vernieuwd overzicht te geven van de tussentijdse resultaten, te wijzen op nieuwe ontwikkelingen en ook iets te laten zien van de motivatie van de schrijvers van de NFN.

Op het moment zijn er diverse schrijversgroepen actief. Onder leiding van Herman van Oeveren wordt gewerkt aan delen van de *Ranunculales*. In december heeft deze schrijversgroep, bestaand uit Herman, Kim Lotterman, Peter Wetzels, Mark Meijrink, Erik Simons en Rense Haveman overleg gehad hoe het werk aan te pakken en deze winter wordt een begin gemaakt met de bewerking van de diverse genera. Er zijn echter diverse geslachten in deze groep waarvoor nog geen schrijver beschikbaar is. Zou je je hier voor aan willen melden, neem dan contact op met het secretariaat van de NFN via de website.

Een andere actieve schrijversgroep, onder leiding van Bart Hendriks, is bezig met de sporenplanten. Bart, Roel Lemmens, Erik Slootweg en Wim de Winter hebben een aantal grotere genera onder handen, en van vrijwel alle te behandelen soorten heeft Wim inmiddels foto's kunnen maken. Roel heeft het genus *Isoetes* behandeld, en de redactie is hier mee bezig. Onder de sporenplanten zijn echter ook genera te vinden waarvoor zich momenteel nog geen auteur heeft gemeld (dat kan via de mailbox op de website).

Twee grote groepen waar aan gewerkt wordt zijn *Carex* en *Rubus*. Jacob Koopman (trekker), Harry Waltje en Frits van Beusekom bewerken het eerste genus, en Jacob heeft hiervoor diverse inleidende teksten geschreven. Inmiddels is ook begonnen met de soortteksten! In de slipstream hiervan bestaan plannen om ook de rest van de *Cyperaceae* met voorrang te bewerken, om het geheel gezamenlijk uit te kunnen brengen (Erik Simons treedt hier als trekker op). Overigens is verderop in deze nieuwsbrief te lezen wat Jacob zo boeit in de Zegges. De bramen zullen worden bewerkt door Bram van de Beek als trekker, en Rienk-Jan Bijlsma, Iris de Ronde en Rense Haveman als medeauteurs. Dit werk bevindt zich nog helemaal in de voorbereidende fase, deze winter zullen de eerste besprekingen plaatsvinden en zal begonnen worden met het schrijfwerk.

Afgelopen jaar hebben enkelen een cursus productfotografie gevolgd om met de beeldflora aan de slag te gaan.

Op het moment is Wim de Winter de enige die foto's maakt, maar er is inmiddels een opstelling voor een tweede fotostudio aangeschaft met geld van het Prins Bernhard Cultuurfonds, i.s.m. Het Levend Archief. Deze wordt begin dit jaar opgesteld in de proeftuin van de

Radboud Universiteit in Nijmegen. We hopen dat meerdere fotografen hier snel mee aan de slag kunnen. Voor een goede voortgang van het fotowerk is het essentieel dat werkbare afspraken gemaakt gaan worden tussen Wim en de schrijvers. Als Wim alle materiaal zelf moet verzamelen gaat het veel te veel tijd kosten, dus daarvoor zoeken we komend jaar naar meer mensen. Als je hiervoor belangstelling hebt en je hebt dat nog niet aangegeven, dan kun je je ook hiervoor aanmelden, via de website, of bij Joop Schaminée.

Op de website zullen we een overzicht bijhouden van de stand van zaken, die vernieuwd zal worden zodra er nieuws te melden is. Bovendien is in dit overzicht na te kijken voor welke soorten auteurs beschikbaar zijn en voor welke groepen nog auteurs gezocht worden. Wellicht handig om eens even te kijken, en te overwegen of er niet iets van je gading tussen zit? Het adres is www.novafloraneerlandica.nl. Op de website zullen vanaf komende week ook andere zaken te raadplegen zijn, waaronder de laatste versie van de schrijvershandleiding onder het tabblad 'Voor de auteurs'.

In gesprek met Jacob Koopman

Jacob Koopman schrijft, samen met Frits van Beusekom en Harry Waltje, de tekst over het geslacht *Carex* in Nederland voor de Nova Flora Neerlandica. Jacob woont al weer 13 jaar, sinds 2005, in het Poolse Choszczno. Wie is hij?

Jacob Koopman (geboren 1 juni 1954 te Hasterhorne, Fryslân) kreeg de natuur met de paplepel ingegoten door vader Andries, een eierzoeker, visser en mollenvanger. Broer Klaas keek (en kijkt nog steeds) naar vogels, Jacob naar planten. Nadat hij in 1975 onderwijzer was geworden besloot Jacob verder te studeren en wel voor de Bijzonder Akte MO Biologie in Utrecht (1978), gevolgd door het Kandidaats (1981). In 1988 studeerde hij af aan de universiteit van Groningen, met als afstudeer- onderwerp 'Graslandtypologie van Friesland'. Ondertussen was Jacob in 1984 benoemd als leraar aan de Lagere Agrarische School te Wolvega, waar hij Biologie en Wiskunde verzorgde. In 1990 werd hij daar directeur. In 1988 werd FLORON opgericht en Jacob werd districts- coördinator

in Fryslân-West. Hij bleef dit tot 2005, toen hij besloot om samen met zijn Poolse vrouw en zoontje in Polen te gaan wonen. Ze vestigden zich in het rustige stadje Choszczno in NW Polen, de toenmalige partnergemeente van de gemeente Weststellingwerf (Wolvega). Hier kreeg Jacob eindelijk de tijd om zich te wijden aan de caricologie, de studie van het zeer soortenrijke geslacht *Carex* (Zegge). Het mondde uit in de publicatie *Carex Europaea*, volume 1 (2011; 2e editie als e-book 2015) en uiteindelijk in zijn promotiestudie aan de Universiteit van Szczecin, getiteld *Section Ammoglochin (Carex, Cyperaceae) in Poland*, met als promotor Dr hab. Helena Więclaw. Jacob promoveerde op 28 juni 2018; zijn thesis is te vinden en te downloaden op ResearchGate. Ondertussen heeft hij ook

Jacob Koopman en Helena Więclaw in Oost-Polen, in een *Carex flava*-hooiland, juni 2015.

een CAREX-Facebookgroep opgericht, waar allerlei onderwerpen inzake *Carex* de revue passeren. Het uitwisselen van informatie is onontbeerlijk voor een wetenschapper. Zonder een gezond netwerk kun je weinig doen, aldus Jacob. Hij schreef menig artikel in *Gorteria* en in buitenlandse vakbladen over *Carices*. Zo schreef hij in 2010 een artikel in *Gorteria* over alle tot dan toe bekende *Carex*-hybriden in Nederland, in 2015 over alle allochtone *Carices* in ons land. Dikwijls wordt hem de vraag gesteld: vanwaar die voorliefde voor *Carex*? Jacob: "Zo'n vraag kun je natuurlijk aan een ieder stellen: vanwaar die voorliefde voor Havikskruiden, voor Bramen, voor Bremrapen, voor Fonteinkruiden, voor Orchideeën etc.? Als jonge botanicus interesseer je je voor alles: je wilt alle planten leren kennen. Is de Nederlandse flora bekend, dan hebben we gelukkig nog de buitenlandse. Maar langzaam

maar zeker komt men tot de ontdekking dat de wereld niet zit te wachten op generalisten, maar eerder op specialisten: een generalist (b.v. een onderwijzer) weet weinig van een heleboel, een specialist een heleboel van weinig. Ik kom uit Fryslân, een waterrijke provincie, met een rijke *Carex*-flora. Ook was mijn provinciegenoot D.T.E. van der Ploeg, een echte *Carex*-kenner, voor mij een lichtend voorbeeld. Mogelijk dat het daarom uiteindelijk het geslacht *Carex* is geworden, dat mij het meeste boeit. In mijn jeugd vond ik orchideeën heel bijzonder, maar ach, daar is al zo veel over geschreven, alles 'lijkt' al bekend. Het nadeel van specialiseren is dat je enigszins geïsoleerd raakt: je specialisatie is nu eenmaal geen onderwerp op verjaardagsfeestjes in de familie. Vandaar dat zo'n internationaal netwerk zo ontzettend belangrijk is. In elk land is minstens wel één persoon te vinden die zich op het geslacht *Carex* heeft gestort. En met zulke personen kan men dankbare en diepe discussies voeren over het oh zo interessante geslacht *Carex*, wereldwijd zo'n 2000 soorten, waarvan zo'n 225 in Europa."

Met Jacob als kartrekker zijn Frits, Harry en hij ondertussen enthousiast begonnen met het geslacht *Carex* aan de vork te steken. Het gaat daarbij wel om het soortenrijkste plantengeslacht in Nederland, buiten de genera met grote groepen apomicten, met in totaal 62 inheemse soorten, 14 ingevoerde (dus in feite uitheemse of adventieve) soorten, en nog eens 32 hybriden. We wensen de *Carex*-schrijvers veel succes toe en zien uit naar het uiteindelijke resultaat!

Publicatieplannen

Eind november 2018 hebben Joop Schaminée en Rense Haveman overleg gehad met Jack Folkers van de KNNV Uitgeverij om de plannen voor de publicatie van Nova Flora Neerlandica te bespreken. De oorspronkelijke plannen waren om 1 inleidend deel te publiceren, 12 taxonomische delen en 12 plaatwerken. Bij nader inzien lijkt het echter beter om deze plannen iets te wijzigen, om de voortgang van het project te waarborgen. Met de uitgever is afgesproken dat we de teksten in eerste instantie digitaal zullen publiceren. De 'porties' waarin deze

publicatie zal plaatsvinden kan variëren, van afzonderlijke soorten, soortengroepen, genera of hele families. Dit zal vooral afhankelijk zijn van de voortgang van het schrijven, maar we hopen dat dit in elk geval geregeld zal kunnen leiden tot de publicatie van teksten. Ondertussen worden de plaatwerken gemaakt, en zodra er van afgeronde delen zowel teksten als plaatwerken beschikbaar zijn, zullen deze samen als boek worden gedrukt en gepubliceerd door de KNNV Uitgeverij. Dat betekent dat de oorspronkelijke indeling van de boeken wordt losgelaten, en dat delen van heel verschillende omvang zullen kunnen verschijnen.

Joop Schaminée en Jack Folkers in overleg over de publicatie van Nova Flora Neerlandica

Het gezamenlijke – tamelijk ambitieuze – doel is om in 2020 een eerste manuscript met plaatwerken gereed te hebben, waarover in een volgende nieuwsbrief meer.

NOVA FLORA NEERLANDICA

Tekst: Rense Haveman, Iris de Ronde en Jacob Koopman

Voor vragen, opmerkingen en het eventueel bij willen dragen aan het de flora's, bezoek de website:

WWW.NOVAFLORANEERLANDICA.NL

of stuur een e-mail voor vragen over de redactie:
Iris de Ronde
iris.deronde@wur.nl
of voor vragen over de website:
Nils van Rooijen
nils.vanrooijen@wur.nl